

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY III

Kształcenie kulturalne i literackie

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna - to, co na dostateczną, a ponadto:
Uczeń:	
<ul style="list-style-type: none"> • przeczytał, zna i rozumie treść oraz problematykę lektury obowiązkowej; • wykazuje orientację w lekturze omawianej na lekcjach; • potrafi umiejscowić dzieło literackie na tle epoki; • zna najważniejsze motywy w literaturze współczesnej; • wymienia prądy i style artystyczne w sztuce XX wieku, np.: formizm, kubizm, surrealizm, awangarda socrealizm; • posługuje się podstawowymi pojęciami związanymi ze światopoglądem epok, takimi jak: intuicjonizm, behawioryzm, egzystencjalizm; • rozumie pojęcia: witalizm, biologizm, urbanizm, antyurbanizm utopia; • rozumie pojęcia: faszyzm, komunizm, stalinizm, nazizm, dehumanizacja, Holokaust, totalitaryzm, dyktatura proletariatu; • także: pokolenie Kolumbów, człowiek zlagrowany, łagier (łagier), zlagrowanie, (złagrowanie), moralność odwróconego dekalogu; • posługuje się terminami: poezja żołnierska, literatura faktu, cenzura, drugi obieg, literatura emigracyjna; • określa cechy gatunkowe powieści – paraboli; • zna cechy gatunków tradycyjnych i nowatorskich; • rozumie językowe pojęcia charakterystyczne dla tekstów z okresu wojny i literatury powojennej (język potoczny wulgaryzmy, neologizmy, wieloznaczność itp.); • rozpoznaje wartości: prawda, dobro, miłość, 	<ul style="list-style-type: none"> • opanował wiadomości i umiejętności na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • objaśnia tło omawianych epok, wskazując najważniejsze wydarzenia • omawia czynniki wpływające na zmiany światopoglądowe człowieka XX i XXI wieku; • omawia prądy artystyczne, np.: formizm, kubizm, surrealizm, awangarda socrealizm; • rozpoznaje podstawowe wyznaczniki związku tekstu kultury z epoką oraz dominanty artystyczne • dostrzega obecność powtarzających się motywów; • rozpoznaje różne style w sztuce i literaturze, poprawnie sytuując je w procesie historycznoliterackim; • wskazuje kontekst biograficzny i historyczny utworów; • zna i operuje terminami: pragmatyzm, metafizyka, psychoanaliza, tragizm generacyjny, apokalipsa spełniona, etyka Conradowska, autobiografizm, • także: antybohater, Forma, reifikacja, pokolenie „Współczesności”, Nowa Fala, teatr absurdu, powieść polityczna, powieść inicjacyjna, antypowieść, poezja lingwistyczna wiersz wolny, etos inteligencji, (non)konformizm, progresywizm, konserwatyzm, • rozpoznaje gatunki literackie współczesnej literatury; • rozpoznaje kategorie estetyczne: tragizm, komizm, patos, ironia, absurd; • wskazuje w tekście charakterystyczne

<p>ojczyzna, naród, społeczeństwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość ciągłości procesu historycznoliterackiego, tradycji i nowatorstwa; • rozumie pojęcia: społeczne środki przekazu, kultura masowa i kultura wysoka; 	<p>cechy językowe tekstów literatury XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • także: piękno, wolność, odpowiedzialność, sprawiedliwość, tolerancja; • potrafi określić charakter związków pomiędzy wskazanymi utworami różnych epok (np. aluzyjność); • zna miejsca kultury i ośrodki naukowe w regionie;
<p>Ocena dobra - to, co na dostateczną, a ponadto uczeń:</p>	<p>Ocena bardzo dobra - to, co na dobrą, a ponadto uczeń:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia konteksty historyczne, polityczne i gospodarcze epok • omawia wyróżniki prądów artystycznych, np. formizm, kubizm, surrealizm, awangarda socrealizm; • określa poetykę Skamandra, katastrofistów, neoklasyków, lingwistów, • porównuje utwory literackie z różnych epok o podobnych motywach (np. miłość, dom, rodzina, droga, wędrówka, pielgrzymka, wina i kara, władza, cierpienie, bunt, ojczyzna, natura-cywilizacja, życie - teatr, franciszkanizm, moralność, młodość, samotność, heroizm, patriotyzm, kobieta, artysta, człowiek, Bóg); • charakteryzuje konwencje artystyczne epok; • dostrzega kontekst filozoficzny dzieła; • umie wyjaśnić pojęcia: proza kobieca, poezja lingwistyczna, dramat absurdu, tragizm pokolenia Kolumbów, realizm socjalistyczny, kreacjonizm, proza poetycka, groteska, behawioryzm; • stosuje w analizie utworów lit. powyższe pojęcia, a także: wiersz wolny, symbol, poetyka „ściśniętego gardła" itp. • określa funkcję środków stylistycznych; • potrafi rozpoznać wartości i ich hierarchię w dziełach literackich; • dostrzega związki (kontynuacje i nawiązania) między tekstami kultury; • dostrzega tradycje literackie w literaturze współczesnej. • rozumie pojęcia: kicz i arcydzieło • także: sacrum i profanum; 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wizję świata i człowieka ukształtowaną przez różne kierunki filozoficzne XX wieku; • dostrzega podobieństwa i różnice między światopoglądami różnych epok; • rozpoznaje konwencje artystyczne w tekstach kultury, • ocenia zjawiska literackie, takie jak pojawienie się nowej grupy, prądu, poetyki, • odczytuje na różnych poziomach związki tekstów współczesnych i dawnych; • potrafi określić znaczenie tekstów kultury dla kultury polskiej i światowej; • rozpoznaje czas powstania utworu na podstawie obrazu kultury materialnej, obyczaju, konwencji, stylu i języka; • zna i operuje terminami: personalizm, determinizm, everyman, Awangarda Krakowska, przeżycie metafizyczne, Tajemnica Istnienia, psychoanaliza, holocaust; • charakteryzuje filozofię egzystencjalizmu; • swobodnie posługuje się terminologią teoretyczną – literacką, • także np. stosuje pojęcia: sylabizm, tonizm, sylabotonizm, nowomowa, potok składniowy, nowa metafora, Czysta Forma, strumień świadomości, porządek asocjacyjny, powieść psychologiczna, inwersja

<ul style="list-style-type: none"> • jest świadomym odbiorcą kultury masowej. 	<p>czasu, dygresja, retrospekcja, retardacja, estetyzm, imażinizm, antycypacja, monolog wewnętrzny, introspekcja, oniryzm, liryka narracyjna, traktat, theatrum mundi, (neo)klasycyzm, poezja rupieci;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcia i terminy: esej, dziennik, stylizacja biografii, „kaskaderzy literatury”, „człowiek zbuntowany”, postmodernizm, dekonstrukcja, sylwiczność; • umie ocenić dostępne teksty kultury wykazuje orientację we współczesnym życiu literackim kulturalnym; • Bierze udział w życiu kulturalnym;
--	---

Kształcenie językowe

Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna - to, co na dopuszczającą, a ponadto uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnice między odmianą mówioną a pisaną języka; • definiuje pojęcie etykiety językowej; • wskazuje cechy wyróżniające etykietę w czasach współczesnych; • objaśnia pojęcie netykiety • i wskazuje wyznaczniki tego współczesnego zjawiska; • omawia podział współczesnej polszczyzny, dokonując charakterystyki odmiany mówionej i pisanej oraz odmiany oficjalnej i nieoficjalnej; • rozumie, co oznacza oficjalność i nieoficjalność wypowiedzi językowej; • omawia środowiskowe zróżnicowanie polszczyzny; • omawia terytorialne zróżnicowanie polszczyzny; • zna pojęcia: żargon, gwara środowiskowa, gwara zawodowa, dialekt, gwara, regionalizm; • zna sposoby wzbogacania zasobu leksykalnego polszczyzny; • rozróżnia podstawowe gatunki wypowiedzi językowych: artykuł, felieton, reportaż, negocjacje; • rozumie pojęcia: nowomowa, łączliwość wyrazów, idiom, kultura języka norma językowa, poprawność językowa, błąd 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zwroty grzecznościowe występujące współcześnie w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych • określa środki wpływające na perswazyjność wypowiedzi; • podaje przykłady zachowań sprzecznych z netykietą (np. agresji słownej, naruszanie dyskrecji) i ich konsekwencje; • wskazuje elementy i konstrukcje obecne w wypowiedzi mówionej (np. zdania urwane, anakoluty, dygresje, emocjonalizmy); • podaje cechy wyróżniające odmianę pisaną (np. dbałość o składnię, spójność itp.); • zna kryteria poprawności językowej; • rozróżnia podstawowe typy błędów językowych; • rozróżnia pojęcia: błąd językowy a innowacja językowa; • zna zasady redagowania i adiustacji tekstu; • dostrzega zjawisko wykorzystania języka jako narzędzia zniewolenia w politycznych wypowiedziach propagandowych; • także: perswazyjne wykorzystanie

<p>językowy (fonetyczny, fleksyjny, leksykalny, frazeologiczny, składniowy), błąd stylistyczny, innowacja językowa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • także: bibliografia podmiotu, bibliografia przedmiotu; 	<p>języka przez współczesną kulturę masową;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna zasady sporządzania opisu bibliograficznego (książki, artykułu z pracy zbiorowej i czasopisma, materiałów internetowych i audiowizualnych).
<p>ocena dobra - to, co na dostateczną, a ponadto, uczeń:</p>	<p>ocena bardzo dobra – to, co na dobrą, a ponadto, uczeń:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie akronimów internetowych • wskazuje błędy w zakresie etykiety językowej w przykładowych e-mailach; • przekształca przykładowy tekst e-maila, unikając akronimów i emotikonów; • parafrazuje wypowiedź, w której przenikają się różne odmiany stylów językowych na tekst jednorodny stylistycznie; • omawia funkcję frazeologizmów jako tworzywa wypowiedzi poetyckiej i wypowiedzi potocznej; • stosuje pojęcia: fraza, wyrażenie, zwrot, puryzm językowy; • rozróżnia pokoleniowe zróżnicowanie języka – język młodzieżowy na tle polszczyzny literackiej; • dostrzega odmienność kształtu językowego determinowaną sytuacją komunikacyjną; • wyjaśnia specyfikę współczesnej komunikacji medialnej; • Także: szanse i zagrożenia dla polszczyzny spowodowane rozwojem nowych mediów; • przedstawia pochodzenie polszczyzny na tle języka praindoeuropejskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek języka z obrazem świata; • wskazuje w cytatach z dowolnego rodzaju tekstów literackich fragmenty przynależne do znanych stylów funkcjonalnych; • wskazuje charakterystyczne cechy języka i stylu tekstów romantycznych, pozytywistycznych i modernistycznych; • także: charakterystyczne cechy języka i stylu tekstów awangardowych i współczesnych; • omawia zagadnienie języka jako narzędzia wartościowania, kategoryzowania i interpretacji świata.

Czytanie i rozumienie tekstu

<p>Ocena dopuszczająca</p> <p>Uczeń:</p>	<p>Ocena dostateczna - to, co na dopuszczającą, a ponadto uczeń:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem; • streszcza tekst kultury lub jego fragment; • odtwarza informacje sformułowane wprost; • wskazuje główne przesłanie utworu (główną myśl); • interpretuje sens fragmentów tekstu kultury (np. rozdziału, akapitu, zdań itp.). 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję środków językowych w tekście retorycznym; • rozpoznaje ironię w tekście; • formułuje tezę tekstu bądź fragmentu tekstu; • podaje argumenty na rzecz tezy; • odróżnia argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy; • rozpoznaje relacje kompozycyjne

	<p>między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • oddziela informację od opinii; • posługuje się cytatami;
ocena dobra - to, co na dostateczną, a ponadto uczeń:	ocena bardzo dobra – to, co na dobry, a ponadto uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia retorykę od erystyki; • objaśnia mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej; • rozpoznaje i określa typ nadawcy oraz typ adresata tekstu; • rozpoznaje charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu; • nazywa środki językowe i określa ich funkcje w tekście; • wskazuje cechy gatunkowe tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia prawdę od fałszu i szczerłość od kłamstwa w wypowiedzi językowej; • charakteryzuje podstawowe chwyt erystyczne; • odróżnia od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną; • analizuje okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną; • wykorzystuje analizowane teksty naukowe (krytyczne, teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich; • czyta tekst kultury ze uwzględnieniem różnych płaszczyzn interpretacyjnych (np. symbolicznych, dosłownych itp.); • odczytuje w tekście kultury nawiązania do rozmaitych stylów i konwencji artystycznych oraz kategorii estetycznych;

Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna - to, co na dopuszczającą, a ponadto uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się komunikatywnie językiem w mowie i piśmie; • tworzy dłuższą wypowiedź literacką lub pisemną zgodnie z regułami jej organizacji, zgodnością z tematem, odpowiednią leksyką itp.; • sporządza plan wypowiedzi ustnej lub pisemnej (tzw. konspekt); • tworzy wypowiedzi w ten sposób, by chociaż częściowo wykazywały właściwe zrozumienie tematu; • wybiera teksty kultury służące do realizacji określonego tematu; • stosuje w wypowiedzi pisemnej zasadę trójdzielnej kompozycji (tj. wstęp, rozwinięcie, zakończenie); 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu • samodzielnie korzysta ze słowników i leksykonów; • układa szkicowy plan oraz przygotowuje na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną; • komponuje wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia; • formułuje wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu; • stosuje czytelny podział akapitowy w pracy pisemnej; • posługuje się cytatami w funkcji argumentacyjnej;

<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze sądy i opinie na temat epok literackich, tekstów kultury itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni); • podejmuje próbę skomponowania wypowiedzi w sposób zaplanowany i nieschematyczny; • pisze przemówienie z wykorzystaniem zwrotów i figur retorycznych; • zabiera głos w dyskusji.
<p>Ocena dobra - to, co na dostateczną, a ponadto uczeń:</p>	<p>ocena bardzo dobra - to, co na dobrą, a ponadto uczeń:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu; • sporządza poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych; • korzysta z różnorodnych źródeł informacji; • selekcjonuje materiał, przywołując tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu; • posługuje się terminologią historyczną i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą; • formułuje hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu; • podsumowuje rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu); • łączy akapity, używając wskaźników zespolenia; • posługuje się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni); • posługuje się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi; • przestrzega zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji; • zajmuje i uzasadnia stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie gromadzi i porządkuje materiały; • z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu oraz innych dziedzin sztuki; • podporządkowuje kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu; • skutecznie unika szablonów i schematów językowych; • posługuje się różnorodnym słownictwem i urozmaiconą składnią; • posługuje się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych; • funkcjonalnie wykorzystuje pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) • w wypowiedzi ustnej.